

instytut muzyki i tańca

I Kongres Tańca

Raport o stanie tańca we Wrocławiu

2011

Oprac. Dorota Radwańska

Copyright -(c) Instytut Muzyki i Tańca 2011

I KONGRES TAŃCA

RAPORT O STANIE TAŃCA WE WROCŁAWIU

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Wykaz i charakterystyka działających podmiotów.....	4
2.1. Zespoły i twórcy.....	4
2.2. Instytucje i organizacje.....	10
2.3. Szkoły i edukacja.....	11
3. Festiwale i imprezy	13
4. Stan infrastruktury tańca we Wrocławiu: dostęp do obiektów, miejsca prezentacji, sale.....	16
5. Analiza dynamiki zmian i sugestie dotyczące możliwości rozwoju regionalnego.....	17

1. Wstęp

Działania taneczne i ruchowe we Wrocławiu koncentrują się w obrębie pięciu instytucji, takich jak: **Wrocławski Teatr Pantomimy, Opera Wrocławska, Instytut im. Jerzego Grotowskiego, Teatr Muzyczny Capitol i Centrum Sztuki Impart**. W ramach działalności trzech ostatnich funkcjonują także mniejsze podmioty i odbywają się cykliczne wydarzenia koordynowane przez osoby zajmujące się tańcem i poszukiwaniami ruchowymi. W **Instytucie Grotowskiego** działa **Teatr ZAR** prowadzony przez dyrektora artystycznego Instytutu, **Jarosława Freta, Studio Kalari Justyny Rodzińskiej-Nair i Sankara Lal Sivasankarana Nair** oraz **Studio Matejka Mateja Matejki** współpracującego z Teatrem ZAR.

Na zaproszenie festiwalu *Świat miejscem prawdy*, organizowanego przez Instytut Grotowskiego w **2009 roku**, występował we Wrocławiu **Tanztheater Piny Bausch z Wuppertalu**. Zespół przyjechał do Wrocławia po raz pierwszy od 22 lat (wcześniej zaprezentował się na Festiwalu Teatru Otwartego w roku 1987). Wybitna choreografka miała przygotować projekt związany ze stolicą Dolnego Śląska. Niestety, w dniu jednego z pokazów spektaklu *Nefes* w Operze Wrocławskiej Pina Bausch zmarła.

W **Teatrze Muzycznym Capitol** jako kierownik baletu pracuje **Jacek Gębura**. Jest on także współtwórcą Teatru Tańca Arka oraz realizuje przedsięwzięcia taneczne pod szyldem **Sceny Tańca Capitol**. Ponadto **Anna Krych i Jacek Gębura** prowadzą **działalność Studium Tańca Współczesnego MTT**, również wykorzystującego przestrzeń Teatru. W **Centrum Sztuki IMPART** odbywają się **cykliczne Wibracje Taneczne** oraz **coroczny Mandala Performance Festival**, którego pierwsze edycje miały miejsce w kameralnych przestrzeniach typu klubowego i galeryjnego. Organizatorem i koordynatorem obu wydarzeń jest Adam Kamiński.

Oprócz działalności instytucjonalnej we Wrocławiu funkcjonuje sześć artystycznych organizacji i przedsięwzięć o charakterze nieinstytucjonalnym, tj. **Wrocławski Festiwal Ruchu Cyrkulacje** (od jesieni **2010**), wraz z dopełniającym cyklem **Cyrkulacje-Półobróć**, **Stowarzyszenie Niezależna Manufaktura Taneczna Ewy Staroń**, **Centrum Inicjatyw Artystycznych** powstałe z inicjatywy Manufaktury i niezależnych artystów oraz animatorów wrocławskich, niezależna tancerka i choreografka **Irena Lipińska**, **zespół teatralny Concupinatus** założony przez Bajkę Tworek, scenografkę Wrocławskiego Teatru Współczesnego, a także grupa improwizacji w kontakcie, której działalność zainicjowały i animują Agnieszka Rybak oraz Dorota Kamecka.

2. Wykaz i charakterystyka działających podmiotów

2.1. Zespoły i twórcy

We Wrocławiu środowisko artystów tańca jest dość liczne.

Wrocławski Teatr Pantomimy powstał w 1956 roku jako Studio Pantomimy przy Państwowych Teatrach Dramatycznych we Wrocławiu. Założycielem i kierownikiem artystycznym był Henryk Tomaszewski. Unikalny w skali kraju Wrocławski Teatr Pantomimy (lub po prostu Wrocławska Pantomima, jak przywykło się o nim mówić) zawdzięczał swoje nowatorstwo osobowości i autorskim programom Tomaszewskiego. Dzięki niemu Pantomima stała się prekursorem o wiele lat późniejszych poszukiwań w obrębie cielesnej ekspresji aktora, tancerza, performera. Najwybitniejsze mimodramy, takie jak, *Ziarno i skorupa*, 1961; *Labirynt*, 1963; *Suknia*, 1966; *Ruch*, 1966, wyróżniały się precyzją wykonania, metaforą i rozbudowaną symboliką ruchu.

W latach 2003-2009 Teatr zrealizował przedstawienia oparte na autorskich scenariuszach Aleksandra Sobiszewskiego – ówczesnego Dyrektora Naczelnego i Artystycznego. Były to spektakle sięgające po czarny humor, absurd i groteskę: *Mały* (2003), *Science Fiction* (2004), *Galapagos* (2007), *Gastronomia* (2008).

Od 2009 funkcję Dyrektora Naczelnego Wrocławskiego Teatru Pantomimy pełni Zbigniew Szymczyk, Dyrektorem Artystycznym Teatru jest Marek Oleksy. Repertuar Teatru wzbogaciły dwie premiery: tryptyk *Osąd* (premiera: marzec 2010) w reżyserii Jerzego Kaliny, Leszka Mądziaka i Pawła Passiniego, który uznany został przez krytykę za jedno z najważniejszych wydarzeń sezonu artystycznego 2009/2010 i *Stazione Termini* (premiera: październik 2010) Marka Oleksego.

Od roku 2009 teatr prowadzi również działalność edukacyjną w ramach Studia Pantomimy (kierownik: Marek Oleksy), które poprzez cykliczne zajęcia kształci młodych adeptów sztuki mimu. Program nauczania obejmuje akrobatykę, taniec klasyczny i współczesny, plastykę ciała, pantomimę..

Od stycznia 2011 Studio Pantomimy poszerzyło swoją działalność o część teoretyczną. Planowane są comiesięczne spotkania z artystami współpracującymi z Tomaszewskim, działającymi w przestrzeni szeroko pojętego teatru ruchu.

W cyklach weekendowych przy Teatrze odbywają się także Otwarte Warsztaty Sztuki Mimu. Siedziba Teatru mieści się na Al. Dębowej 16 we Wrocławiu. Teatr nie posiada własnej sceny, repertuarowe przedstawienia realizowane są na scenach wrocławskiego Teatru Polskiego. Teatr finansowany jest ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego.

Strona internetowa:

<http://www.pantomima.wroc.pl/>

Opera Wrocławska

Powojenne dzieje polskiej sceny operowej we Wrocławiu rozpoczęło **8 września 1945** roku przedstawienie *Halki* Stanisława Moniuszki. Od tamtej pory odbyło się blisko 260 premier. 7 oper i 4 balety swe pierwsze polskie wykonania miały właśnie na scenie wrocławskiej. Opera Wrocławska w swej powojennej historii miała okresy świetności, kiedy uznawana była za jeden z najlepszych teatrów w Polsce. Wiązało się to z działalnością wybitnych realizatorów: dyrygentów, reżyserów, scenografów, choreografów, a także artystów śpiewaków, tancerzy i instrumentalistów. Dzięki odważnym eksperymentom, wystawianiu niesłusznie zapomnianych dzieł polskich i obcych twórców, prawykonaniom, a także

wzbogacaniu działalności o formy parateatralne, Opera na trwałe wpisała się w życie kulturalne miasta, regionu i Polski .

Obecnie w Operze Wrocławskiej (dyr. artystyczna Ewa Michnik) działa zespół baletowy, który liczy 30 osób (para tancerzy, 8 solistów, 13 koryfeji, 7 osób zespołu). Jego kierownikiem jest Bożena Klimczak. W repertuarze Opery znajdują się dzieła baletowe, m.in. *Dziadek do orzechów* (chor. Bożena Klimczak), *Don Kichot* (chor. Beate Vollack) i *Jezioro łabędzie* (chor. Ewa Wycichowska/Victor Smirnov-Golowanov), *Figle szatana* (chor.E. Sojecka)

Ponadto zespół baletu bierze udział w spektaklach operowych teatru, m.in.: *Carmen*, *Borys Godunow*, *Opowieści Hoffmana*, *Raj utracony*, *Halka*. W Operze działa Studium Tańca i Baletu. Kierownikiem jest Maria Kijak – Rakowska.

Strona internetowa:

<http://www.opera.wroclaw.pl>

Teatr ZAR jest międzynarodową grupą, założoną we Wrocławiu przez Jarosława Freta – od 2004 roku pełniącego funkcje dyrektora artystycznego Instytutu Grotowskiego (wtedy: Ośrodka) – i stażystów tej placówki. Do jej powstania przyczyniły się cykliczne wyprawy badawcze do Gruzji w latach 1999-2003. Praca Teatru ZAR wynika z przekonania, że etymologicznie pojęcie teatru nie odnosi się tylko do greckiego „thea” (widzenia), ale przede wszystkim do słuchania. Dlatego w swojej pracy zespół wykorzystuje jedno z najdawniejszych pieśni polifonicznych na świecie, pochodzących głównie z Kaukazu, a także prawosławne pieśni liturgiczne. Do tej pory grupa zrealizowała trzy projekty: *Ewangelie Dzieciństwa*, *Cesarskie cięcie*. *Próby o samobójstwie* i *Anhelli. Wołanie*.

W przedstawieniach zespołu komponowany ruch zajmuje na tyle istotne miejsce, że bez wahania można mówić o nich jako o przedstawieniach tanecznych, co szczególnie widoczne jest w *Cesarskim cięciu*.

Strona w Internecie:

<http://teatrzar.art.pl/>

Teatr Tańca ARKA rozpoczął swoją działalność z inicjatywy Jacka Gębury spektaklem *Między nami Człowiekami* (1999), wystawionym na deskach teatru Capitol we Wrocławiu. Od roku 2002 Teatr Capitol stanowi siedzibę zespołu. Grupa powstała z potrzeby poszukiwań możliwości ekspresyjnych w obrębie ruchu. Bohaterami spektakli zespołu są najczęściej ruchowe wyróżniki, tj. jakość ruchu, rytm, artykulacja oraz dynamika, a także świadomość obecności w przestrzeni i jej współkreowanie. Harmoniczne współlistnienie wymienionych czynników tworzy postacie, które zawsze powstają „tu i teraz”, określane przez sceniczne warunki i panujące między nimi relacje. Dla Arki ważne jest poszukiwanie odpowiedniej treści i środków w celu stworzenia komunikatywnej wypowiedzi, choć zespół nie stroni również od abstrakcji i absurdu. Przedstawienia powstają w wyniku zonglowania różnymi środkami wyrazu. Świadomość, ruch, przestrzeń, ciało to pojęcia określające założenia działalności grupy.

Od początku swojego istnienia zespół aktywny jest zarówno we Wrocławiu, jak i na tanecznej mapie Polski. Zespół wielokrotnie brał udział w takich tanecznych festiwalach o zasięgu

krajowym i międzynarodowym, jak Ogólnopolskie Konfrontacje Tańca Współczesnego w Koninie (I i II nagroda dla *Kurtyna w górę* i *Balet krótki o miłości*), Prezentacje Współczesnych Form Tanecznych w Kaliszu (nagroda indywidualna dla Sebastiana Gębury – 2004), Międzynarodowej Konferencji Tańca Współczesnego i Festiwalu Sztuki Tanecznej w Bytomiu, Forum Tańca Współczesnego w Lublinie, Krakowskie Spotkania Baletoffowe, I edycji Festiwal TanzArt w Goerlitz (2008), Mandala Performance Festival., Przegląd Teatralny Cyna, Festiwal Wizji i Ruchu Kinema, Festiwal Ciało.

Teatr Tańca Arka jest także inicjatorem i realizatorem lub współorganizatorem wielu wrocławskich przedsięwzięć o charakterze artystycznym, w ramach których często również prezentuje swoje prace. W roku 2005 wspólnie z Towarzystwem Kultury Czynnej na deskach Teatru Capitol przygotował *Pokaz na maksa* (uczestnicy: Katarzyna Chmielewska, Studium Tańca Współczesnego MTT, D. Orwat i P. Sanecki). Program wzbogaciły warsztaty. Przedsięwzięcie było współfinansowane przez Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, a koordynowane przez Adama Kamińskiego.

W ramach Alternatywnej Sceny Teatru Pantomimy (2007) z inicjatywy Jacka Gębury, powstał nowy cykl zatytułowany: *Dialogi na ręce i nogi – NO*1 i NO*2*.

W 2007 roku z inicjatywy Jacka Gębury we współpracy z Fundacją Kino Tańca festiwal filmowy Era Nowe Horyzonty został wzbogacony o przegląd filmów tanecznych, warsztaty tańca oraz spektakle teatrów tańca. Wydarzenie to odbywało się pod szyldem *Nowe Horyzonty Tańca*. W ramach działań performatywnych Nowych Horyzontów Tańca w roku 2007 w Klubie Mleczarnia odbyła się premiera nowego cyklu: *Padlina – NO*1 (Balet na głos i trąbki z użyciem tancerza)* wg Ch. Baudelaire'a.

Wiosną 2008 roku Teatr Tańca Arka wraz z Lubelskim Teatrem Tańca odbył na zaproszenie Gallery Dance Theatre z Grodna tournée na terenie Białorusi.

Strona w Internecie:

<http://www.ttarka.pl>

Scena Tańca CAPITOL powołana została w odpowiedzi na potrzebę tworzenia przedsięwzięć performatywno-teatralnych, które koncentrują się wokół poszukiwań taneczno-ruchowych. Grupa tancerzy, zatrudnionych w Teatrze Muzycznym Capitol jako aktorzy teatru tańca, bierze udział zarówno w przedstawieniach Teatru, jak i tworzy autonomiczne spektakle w konwencji teatru tańca i z wykorzystaniem technik tańca współczesnego. Tancerze wyłaniani są drogą przesłuchań, czyli castingów, mających zapewnić wysoki poziom realizacji. Kierownikiem zespołu jest Jacek Gębura. W ramach STC działa również istniejące od lat wielu lat Studium Tańca Współczesnego MTT i nowopowstała przy Fundacji Capitol Szkoła Tańca Nowoczesnego.

Od 2002 roku Teatr Muzyczny Capitol stanowi stałe miejsce pracy Teatru Tańca Arka. Zespół uczestniczy w codziennych lekcjach tańca klasycznego, współczesnego i jazzowego pod okiem Jacka Gębury i Anny Krych. Zapraszani są również inni instruktorzy i wykładowcy prowadzący warsztaty.

W sezonie teatralnym 2008/2009 odbyły się dwie premiery Sceny Tańca: *Imponderabilia* w reżyserii i choreografii Leszka Bzdyla oraz Jacka Gębury, i *Chmurno.../PoDoBno...* .

Chmurno zrealizowała Sylwia Hefczyńska Lewandowska, *PoDoBno* – Jacek Gębura.

W 2010 roku miała miejsce premiera *Opery smoczej*.

Strona w Internecie:

<http://www.teatr-capitol.pl>

OPERETKA DOLNOŚLĄSKA WALDEMAR STASZEWSKI

Operetka Dolnośląska, prowadzona przez Waldemara Staszewskiego wystawia wiele spektakli baletowych z udziałem własnych uczniów i współpracujących solistów baletu. W repertuarze znaleźć można między innymi *Dziadka do orzechów*, *Królewnę Śnieżkę*, *Piotrusia i wilka*, oraz *Krakowiaków i górali*. Wiele z nich było zapraszanych do udziału w ogólnopolskich festiwalach muzycznych (Festiwal Moniuszkowski w Kudowie Zdroju) i prezentowanych poza krajem.

Przy Operetce Dolnośląskiej działa Szkoła Baletowa dla dzieci (od lat 4), młodzieży i dorosłych. Co sześć miesięcy organizuje dla uczniów praktyki sceniczne, które mają formę koncertów baletowych w pełnej inscenizacji. Kształcenie odbywa się w oparciu o program zawodowych, dziewięcioletnich szkół baletowych. Podczas występów uczniowie wykorzystują różne techniki. Szkoła dysponuje dwiema dużymi salami baletowymi.

Przy Operetce działa także kilka zespołów tańca, reprezentujących m.in. taniec współczesny, irlandzki i flamenco. Wielu uczniów Operetki pracuje obecnie jako tancerze zawodowi. Operetkę i szkołę wspomaga Fundacja *Bliżej Piękna*, która pomaga w zakupie kostiumów i realizacji spektakli.

Siedziba: ul. Świebodzka 2A/7 (Wrocław), sale prób: ul. Św. Antoniego 2-4, brama „C”
Sceny we Wrocławiu – najczęściej scena IMPARTU.

Strona internetowa:

<http://baletwroclaw.balletov.com/>

Niezależna nieformalna grupa teatralna Concubinatus

Grupa powstała w styczniu 2007 roku. Jej pierwszym celem była realizacja autorskiego projektu *Ciało* lidera grupy, Bajki Tworek, autorki scenografii, scenariusza, jak również producenta spektaklu. Pierwotny skład grupy stanowili: Bajka Tworek – scenograf we Wrocławskim Teatrze Współczesnym, Małgorzata Fijałkowska-Studniak – tancerka i choreograf we wrocławskim Teatrze Muzycznym Capitol, Maciej Cierznik – tancerz i muzyk również w teatrze Capitol oraz Mirek Kaczmarek - poznański scenograf i grafik.

Członkowie grupy cenią sobie to, że łączy ich wolny wybór, wolna wola wspólnego działania i wspólnej pracy. Podobne stanowisko przyczyniło się do powstania nazwy grupy: Concubinatus – związek nieformalny. Premiera projektu *Ciało* odbyła się w przeddzień i z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru, tj. 26 marca 2007 roku, na scenie studyjnej Instytutu Grotowskiego we Wrocławiu. Przez następne dwa lata spektakl ten znajdował się w stałym repertuarze Teatru Capitol. Obecnie stanowi drugą część spektaklu tej sceny *Niemiłość/Wmiłość*. Jego premiera miała miejsce 28 marca 2010, ponownie z okazji święta teatru i na scenie studyjnej Instytutu Grotowskiego.

Przedstawienie *Niemiłość/Wmiłość* można zaliczyć do kategorii teatru tańca. Jednak bardziej adekwatnym określeniem jest teatr ruchu, jako że twórcy z założenia sięgają do różnorodnych źródeł inspiracji: tańca klasycznego, tańca współczesnego, elementów technik dalekowschodnich, a także ruchu organicznego.

Strona internetowa:

<http://concubinatusmovetheatre.pl.tl/>

Niezależna Manufaktura Taneczna powstała w 2000 roku z inicjatywy Ewy Staroń. Zapoczątkowała cykl imprez *Instalacje Taneczne* promujących taniec współczesny we Wrocławiu. Zespół brał udział w wielu projektach performatywno-tanecznych. NMT zaprasza do swoich programów: artystów, muzyków, aktorów, performerów, fotografów, filmowców, autorów tekstów, zarówno amatorów, jak i profesjonalistów. Grupa na stałe współpracuje ze znaną śpiewaczką, artystką multimedialną Yolą Wesołowską i ze Stanem Michalakiem, muzykiem jazzowym, kontrabasistą.

Niezależna Manufaktura Taneczna prezentowała swoje spektakle m.in. na Ogólnopolskim Festiwalu Tańca Współczesnego *PolemiQi* w Warszawie, prezentacjach tanecznych w Koninie, *Mandala Performance Festival* we Wrocławiu, na Festiwalu Tańca Współczesnego w Pile.

Strona internetowa:

<http://www.nmt.wroclaw.pl/>

Teatr Formy (wcześniej: Współczesny Teatr Pantomimy) istnieje od 1996, założony i prowadzony przez Józefa Markockiego, dawnego aktora Wrocławskiego Teatru Pantomimy Henryka Tomaszewskiego. Wszyscy członkowie zespołu są zawodowymi aktorami, a tworzona przez nich formacja wyrasta z tradycji polskiego mimu zbiorowego. Interesuje ich współczesność i człowiek teraźniejszy. Teatr operuje językiem gestu i ruchu. Gościł na licznych festiwalach w kraju i za granicą, między innymi w Japonii, Francji, Hiszpanii, Szwecji, w Iranie, Gruzji.

Najważniejsze spektakle: *Głód, Babel, Ulica krokodyli, ...Only You.*

Strona internetowa:

<http://www.pantomima.pl/glowna.html>

Irena Lipińska jest niezależną tancerką i choreografką. Warsztat taneczny zdobywała, ucząc się u Atsushiego Takenouchiego, Daisuke Yoshimoto, Ko Murobushiego, Meg Stuart, Yumiko Yoshioki i Sylwii Hanff. Od 2009 roku uczestniczy w coachingach tańca współczesnego dla tancerzy organizowanych w ramach Alternatywnej Akademii Tańca w poznańskim Starym Browarze (program performatywny Stary Browar Nowy Taniec), w 2010 roku otrzymała stypendium Akademii na udział w spotkaniach z choreografami kolejnej edycji. Ukończyła kurs choreografii scenicznej i otrzymała dyplom w Artystycznej Alternatywie Art Studio w Krakowie. Poszukuje własnej metody pracy z ciałem, rozwiązań dla ruchu i indywidualnego podejścia artystycznego. *Butō* stanowi jedną z jej najważniejszych dróg. Swoje solowe spektakle *Hydrohypno* i *Line 12* prezentowała podczas Maat Festival w Lublinie i wrocławskich *Wibracji Tanecznych*. Obecnie współpracuje z Teatrem ZAR, którego jest stażystką, oraz z Centrum Sztuki IMPART, gdzie prowadzi cykliczne warsztaty taneczne w ramach programu Nowe przestrzenie ruchu. W roku 2011 została laureatką szóstej edycji programu rezydencyjnego dla młodych choreografów *Solo Projekt* w Starym Browarze (Poznań).

W centrum zainteresowań artystki sytuują się możliwości, jakie niesie ze sobą taniec współczesny i *butō*. Inspirują ją różne metody tworzenia choreografii, a *butō* traktuje jako specyficzną jakość działania i tworzenia. Dlatego pozostaje otwarta na budowanie spektakli będących kombinacją różnych technik tanecznych.

2.2. Instytucje i organizacje

We Wrocławiu działa kilka fundacji i stowarzyszeń artystycznych, które zajmują się tańcem: Stowarzyszenie Niezależna Manufaktura Taneczna, Niezależna Grupa improwizacji w kontakcie, Stowarzyszenie ARTATUT.

Stowarzyszenie Niezależna Manufaktura Taneczna to organizacja od ponad dziesięciu lat (2000) działająca z inicjatywy Ewy Staroń jako nieformalna grupa wspierana przez instytucje i organizacje pozarządowe z Wrocławia. W jej skład wchodzi osoby aktywne społecznie, posiadające doświadczenie w zakresie działań artystycznych i terapeutycznych. Ponadto stowarzyszenie uzyskało wsparcie merytoryczne i finansowe WCTD, Stowarzyszenia Grupy Edukacyjnej PANTOGRAF, O.D.T Światowid, Galerii Miejskiej we Wrocławiu i niezależnych wrocławskich twórców (aktorów, muzyków, wokalistów, choreografów, tancerzy, fotografów).

Od listopada 2002 do maja 2005 roku Niezależna Manufaktura Taneczna zrealizowała w O.D.A. Firlej, przy wsparciu Wydziału Kultury Miasta Wrocław, 20 edycji Instalacji Tanecznych (jedenaście spektakli, współpraca z wieloma twórcami, 1200-osobowa publiczność). Od stycznia 2006 do marca 2007 roku Manufaktura zrealizowała na scenie WCTD Kalambur dwanaście spektakli tanecznych dla młodzieży szkolnej (dwanaście spektakli i lekcji w formie wykładów). Spektakle obejrzało 900 uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów. Od sierpnia 2008 do grudnia 2008 roku NMT przygotowała w Galerii Miejskiej trzy edycje Instalacji Tanecznych (pięć spektakli, współpraca z piętnastoma artystami wielu dziedzin, kilkudziesięciosobowa publiczność).

Niezależna Manufaktura Taneczna artystycznie, merytorycznie i technicznie wspiera projekty realizowane przez stowarzyszenia i fundacje działające na terenie Wrocławia, tj.: Towarzystwo Kultury Czynnej (Sztuka w Akcji, „Pajdart”), Wrocławskie Centrum Twórczości Dziecka (Festiwal Mini Tańca, Święto Tańca, Dzień Dziecka oraz prezentacje spektakli gości i partnerów WCTD), Stowarzyszenie ATRATUT (Spotkania z Teatrem Tańca – Wrocław Non Stop, Atuty Sztuki).

W oparciu o WCTD Niezależna Manufaktura Taneczna zrealizowała projekt unijny z Programu Młodzież – „Europe Explorer”. W jego wyniku powstało widowisko tańców europejskich zaprezentowane we Wrocławiu dla 650-osobowej widowni i film instruktażowy w formacie DVD.

Strona internetowa:

<http://www.nmt.wroclaw.pl/>

Centrum Inicjatyw Artystycznych:

Centrum Inicjatyw Artystycznych funkcjonuje od kwietnia 2010 roku i jest projektem zarządzanym przez Stowarzyszenie Niezależna Manufaktura Taneczna. Jego siedziba mieści się w zabytkowym budynku fabrycznym w centrum miasta. Centrum Inicjatyw Artystycznych powstało z inicjatywy Manufaktury jako alternatywne miejsce spotkań artystycznych dla mieszkańców Wrocławia. Założeniem CIA jest profesjonalne wspieranie młodych ludzi z pomocą uznanych i doświadczonych pedagogów, artystów i trenerów. Centrum zostało opracowane na wzór amerykańskich szkół performatywnych, szkolących osoby niezależnie od wieku i kwalifikacji tanecznych. Lekcje grupowe i indywidualne prowadzi zarówno w ramach grup stałych, jak i otwartych.

Z Centrum współpracują tancerze, młodzi choreografowie realizujący własne projekty artystyczne, pedagodzy tańca, a także aktorzy muzycy, plastycy i fotografowie.

W roku 2010 CIA zorganizowało między innymi piętnaście weekendowych warsztatów tanecznych, dwadzieścia cztery spektakle taneczne, choreograficzny projekt jazzowy z Michałem Łabusiem Jazz4fun (program kontynuowany jest w roku 2011), spektakl taneczny *Dzieciaki* z cyklu dzieci dzieciom (kontynuacja 2011).

W Centrum działają między innymi: teatr tańca Niezależna Manufaktura Taneczna, grupa taneczna New Quality, grupa teatralna Marty Kwiek, grupa flamenco Katarzyny Małeckiej „La Yedra”.

Strona internetowa:

<http://www.cia.wroclaw.pl/>

Stowarzyszenie ARTATUT powstało w 2007 roku. Jednym z głównych celów działalności organizacji jest promocja tańca współczesnego.

Stowarzyszenie zorganizowało dwa wieczory artystyczne *Atuty sztuki* na Scenie Kalambur. Zaprezentowali się na nich w solo tanecznych m.in. Ewa Staroń i Jacek Krawczyk. Odbyła się również premiera spektaklu taneczno- teatralnego *Czekając na ...* w reż Yoli Wesołowskiej.

W 2007 roku stowarzyszenie ARTATUT wraz z TKC współorganizowało spotkania z Teatrem Tańca. Pomysłodawcą imprezy był Adam Kamiński, który zajmował się również sprawami organizacyjnymi i koordynacją artystyczną. Opiekę administracyjną sprawowało Towarzystwo Kultury Czynnej. Impreza odbyła się w ramach Festiwalu Wrocław Non Stop.

Niezależna Grupa Improwizacji w Kontakcie

Agnieszka Rybak i Dorota Kamecka są założycielkami niezależnej grupy praktykującej improwizację kontaktową. Od roku 2008 korzystając z własnych doświadczeń tanecznych, aktywnie propagują tę formę tańca. Swoją działalność prowadzą wielotorowo poprzez regularne zajęcia z improwizacji w kontakcie, które odbywają się raz w tygodniu, cykliczne jamy improwizacji kontaktowej (dwa razy w miesiącu), najczęściej z muzyką na żywo. Wydarzeniom tym towarzyszą muzycy zainteresowani poszukiwaniem wzajemnego dialogu, dzięki któremu otwierają się nowe możliwości poszukiwań taneczno-muzycznych. Rybak i Kamecka organizują również weekendowe warsztaty improwizacji w kontakcie, improwizacji i świadomości ciała, które odbywają się raz w miesiącu. Do prowadzenia zapraszani są wybitni tancerze i pedagodzy z Polski i z zagranicy, tj.: Iwona Olszowska (Polska), Sebastian Flegiel (Polska), Jacek Owczarek (Polska), Magdalena Michalcewicz (Polska), Yaniv Mitzner (Izrael), Milan Kozanek (Słowacja), Maria Grudskaya (Rosja).

Planowane przez animatorki na rok 2011 wydarzenia to warsztaty improwizacji kontaktowej, prowadzone przez: Sebastiana Flegiela, Iwonę Olszowską i Magdę Michalcewicz oraz intensywny trening dla zaawansowanych Milan Kozanka i tygodniowy warsztat wyjazdowy Yaniv Mintzera.

2.3. Szkoły i edukacja

W obrębie szkolnictwa tanecznego we Wrocławiu funkcjonują przede wszystkim szkoły i studia taneczne wspierane i prowadzone przez stowarzyszenia, fundacje i twórców niezależnych. Wrocław nie posiada tradycji związanej z działaniem państwowych szkół baletowych.

Szkoła Baletowa przy Teatrze Muzycznym Capitol powstała w 1996 roku (od 2009 roku Szkoła działa przy Fundacji Capitol). Uczą w niej Ała i Giwi Abesadze. Pierwszym sukcesem ich podopiecznych było zdobycie nagród na ogólnopolskim konkursie baletowym w Gdańsku. Ała Abesadze została wyróżniona jako najlepszy nauczyciel. Od roku 2004 jest pedagogiem baletu w Operze Wrocławskiej. Stale współpracuje z dziećmi i młodzieżą, odnosząc sukcesy o zasięgu ogólnopolskim oraz europejskim: Międzynarodowe Mistrzostwa Baletowe w Freiburgu - srebrny medal, na mistrzostwach w Monachium wrocławscy tancerze otrzymali po dwa medale złote i srebrne oraz medal brązowy, na Dance World Cup 2005 złoty medal, a w 2006 roku na Jugend Tantz w Dortmundzie złoty i srebrny medal.

Uczniowie szkoły zakwalifikowali się do finału Dance World Cup 2011 w Paryżu.

Strona internetowa:

<http://www.capitolszkolabaletowa.pl>

Studium Tańca Współczesnego MTT działa przy Teatrze Muzycznym Capitol od roku 1994. Jego założycielami i wykładowcami są Anna Krych i Jacek Gębura. Studium prowadzi działalność edukacyjną na gruncie tańca współczesnego, teatru ruchu i tańca klasycznego. Spotkania odbywające się na dwóch poziomach zaawansowania mają charakter otwartych warsztatów. Organizuje również cykliczne *PreZenTacje* teatrów tańca. Studium współpracuje z ośrodkami kultury w Polsce i za granicą. Adepti Studium poszerzają swoją wiedzę i doświadczenie biorąc udział w spektaklach Arki, oraz w warsztatach i w festiwalach na terenie całego kraju. Studium stwarza możliwości rozwijania własnej kreatywności i poszukiwań teatralnych. W ramach swojej działalności, pomaga im odnaleźć własną drogę na gruncie teatru tańca.

Podczas Ogólnopolskich Konfrontacji Tańca Współczesnego w Koninie zespół Studium otrzymał wyróżnienie oraz II nagrodę (2004, 2005, 2006), został również zakwalifikowany w na festiwal *PolemiQi* w Warszawie (2005, 2006), a dzięki współpracy z Teatrem Tańca ARKA w roku 2005 wziął udział w Międzynarodowej Konferencji Tańca Współczesnego w Bytomiu. Obecnie Teatr Muzyczny Capitol jest w remoncie. Gościnnie korzysta ze sceny Centrum Sztuki Impart i Teatru Polskiego.

Mała scena teatru funkcjonuje bez zmian. Odbywają się tam m.in. spektakle Teatru Arka oraz Sceny Tańca Capitol. Do stałej dyspozycji jest także sala baletowa, w której wystawiany jest najnowszy spektakl Sceny Tańca Capitol: *Opera Smocza*.

Strona w Internecie:

www.mttaniec.pl

Instytut im. Jerzego Grotowskiego / Studio Na Grobli, Studio Kalari, Studio Matejka

Od wielu lat Instytut Grotowskiego (dawniej: Ośrodek Poszukiwań Teatralno-Kulturowych im. Jerzego Grotowskiego) prowadzi działalność, w obrębie której realizuje przedsięwzięcia praktyczne, seminaria i pokazy filmowe związane z cielesną ekspresją aktorów i tancerzy. Regularnie zaprasza m.in. mistrza tańca *butō* Daisuke Yoshimoto.

Jednym z najważniejszych zadań realizowanych równoległe z programem Roku Grotowskiego 2009 była modernizacja i adaptacja zabytkowego, wybudowanego w 1910 roku secesyjnego zespołu budynków dawnego klubu wioślarskiego przy ul. Na Grobli 30/32.

Studio Na Grobli, nowa przestrzeń kulturalna należąca do Instytutu im. Jerzego Grotowskiego, rozpoczęła swą działalność 17 kwietnia 2010. W odrestaurowanym wnętrzu przy ul. Na Grobli 30/32 realizowane będą m.in. projekty *Masters in Residence* i *Eastern Line* oraz programy edukacyjne.

Funkcjonujący w dawnej siedzibie Teatru Laboratorium Instytut im. Jerzego Grotowskiego zyskał tym samym 1449m² nowej powierzchni, w tym salę studyjną do prezentacji teatralnych z miejscami dla 140 widzów, salę konferencyjną, kilka sal prób z przeznaczeniem na działalność artystyczną i warsztatową oraz Scenę Nad Rzeką.

Dawna siedziba Teatru Laboratorium (Rynek-Ratusz 27) nadal będzie funkcjonować jako przestrzeń dla działań o charakterze badawczym.

Pod auspicjami Instytutu Grotowskiego działają: Studio Kalari, Teatr ZAR i Studio Matejka.

W **Studio Kalari** od 2006 organizowane są okazjonalne warsztaty i treningi południowego stylu indyjskiej sztuki walki kalarippajattu. Ze względu na swój wieloaspektowy charakter kalarippajattu jest propozycją zarówno dla miłośników sztuk walki, adeptów jogi, aktorów i tancerzy, jak i dla wszystkich osób zainteresowanych poszukiwaniem nowej formy ruchu opartej na świadomej pracy wewnętrznej i jednocześnie pozwalającej na fizyczną ekspresję własnego temperamentu.

Zajęcia w Studio prowadzi Sankar Lal Sivasankaran Nair i Justyna Rodzińska-Nair.

Studio Matejka prowadzone jest przez słowackiego twórcę, Mateja Matejkę. Studiował on aktorstwo w Państwowym Konserwatorium w Bratysławie (Słowacja), a następnie aktorstwo muzyczne na Uniwersytecie JAMU w Brnie (Czechy). W latach 2001–2006 był aktorem praskiego studia teatralnego „Farma w Jeskyni”, współtworząc *Sonety ciemnej miłości*, *Podróż na stację* oraz *SCLAVI/Pieśń emigranta*. Od roku 2005 współpracuje z Instytutem im. Jerzego Grotowskiego, gdzie zajmuje się badaniem ekspresji fizycznej w teatrze. Jest też aktorem i liderem treningu fizycznego w Teatrze ZAR. Prowadzi własne sesje praktyczne pod nazwą *Wakening the Listening Body (Budzenie słuchającego ciała)* w Instytucie im. Jerzego Grotowskiego, a także z Teatrem ZAR, zarówno w Polsce, jak i za granicą. Współpracuje z choreografem i tancerzem Jaro Winarskim.

Głównym założeniem Studio Matejka jest stworzenie laboratoryjnej przestrzeni umożliwiającej intensywny rozwój indywidualnego języka ciała. Studio stawia pytania o proces uczenia się, który wpływa na umiejętność wyrażenia siebie i autorefleksji. Podstawą pracy Studia są elementarne procesy aktora, a nie „przyswajanie” nowych technik czy też próba stworzenia „teatralnego produktu”. Badania nie ograniczają się jednak do pracy w laboratoryjnych warunkach zamkniętych. Ich celem jest skonfrontowanie działań Studia z serią otwartych prezentacji, seminariów i rocznych publikacji. W Studiu pracuje kilka osób, które biorą aktywny udział w cyklu intensywnych sesji praktycznych organizowanych na

przestrzeni półtora roku – od jesieni 2010 do lata 2012. Powstał również zespół ds. dokumentacji, który przez półtora roku obserwuje proces pracy.

Strony internetowe:

http://www.grotowski-institute.art.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=828&Itemid=270
<http://www.studiokalari.art.pl/>

Europejska Akademia Pantomimy, Warsztaty technik pantomimicznych oraz plastyki mimu (szkoła Tomaszewskiego) prowadzi Józef Markocki (Polska). Niegdyś aktor Wrocławskiego Teatru Pantomimy Henryka Tomaszewskiego (ojca polskiej pantomimy), od 12 lat prowadzi swój własny autorski teatr pantomimy i ruchu, który kreuje wraz z profesjonalnymi aktorami (mimami).

W swoich warsztatach wykorzystuje elementy z zakresu klasycznej pantomimy, baletu, współczesnych technik pantomimicznych, elementarnych zadań aktorskich. W ćwiczeniach opiera się także na tańcu *butō*, technikach relaksacyjnych, *body language*, ćwiczeniach z zakresu świadomości ciała. Europejska Akademia Pantomimy odbywa się w Drzemlikowicach, k. Wrocławia.

3. Festiwale i imprezy

We Wrocławiu organizowane są trzy festiwale interdyscyplinarne związane z tańcem: Mandala Performance Festival (od 2005 roku) Międzynarodowy Festiwal Pantomimy i Tańca „Kinema”(od 2007 roku), Wrocławski Festiwal Ruchu „Cyrkulacje” (od 2010 roku).

Wrocławski Festiwal Ruchu CYRKULACJE

W dniach 24-30 września 2010 roku odbył się I Wrocławski Festiwal Ruchu CYRKULACJE zrealizowany przy współpracy Fundacji Teatr Nie-Taki i Stowarzyszenia Inicjatyw Twórczych Momentum. Jego głównym założeniem jest aktywizacja lokalnego środowiska tanecznego oraz zwrócenie uwagi na Wrocław jako potencjalny ośrodek działań tanecznych, nie tak silnie obecny w świadomości odbiorców jak inne miasta. Działania w ramach Cyrkulacji mają na celu umacnianie pozycji Wrocławia na kulturalnej mapie Europy jako ważnego ośrodka tradycji i edukacji kulturalnej. Oferta programowa skierowana jest zatem również do środowiska międzynarodowego, czemu sprzyja kandydatura miasta jako Europejskiej Stolicy Kultury 2016 oraz funkcja organizatora Europejskiego Kongresu Kultury (jego daty zbiegają się z II edycją *Cyrkulacji*). Projekt festiwalu zakłada popularyzację tańca współczesnego i jego zróżnicowanych technik. Jednym z jego głównych celów jest więc chęć stymulacji kompleksowego rozwoju sztuki tańca oraz stworzenie tancerzom i choreografom możliwości doskonalenia warsztatu, nawiązywania relacji i współpracy, jak również kształcenie krytyków i teoretyków tańca.

W programie I edycji festiwalu znalazły się warsztaty prowadzone przez czołówkę polskich tancerzy i pedagogów tańca (m.in. Leszek Bzdyl, Witold. Jurewicz, Katarzyna Chmielewska, Beata Marecka-Zehetbauer, Marysia Stokłosa oraz ścieżki projektowe – tj. Improwizacja w kontakcie, Między sztuką a terapią, Kompozycja/Choreografia, Pisania o tańcu teatralnym – zwieńczone pokazami na zakończenie festiwalu. W ramach imprez towarzyszących odbyła się prezentacja filmów o tematyce tanecznej i ruchowej z cyklu Kino Tańca, jam z muzyką na

żywo, panel dyskusyjny oraz koncert finałowy. We współpracy z Międzynarodowym Forum Fotografii „Kwadrat” zrealizowano projekt fotograficzny, dokumentujący przebieg festiwalu. Powstałe w ten sposób materiały posłużą do przygotowania wystawy fotograficznej oraz promocji następnej edycji festiwalu.

W *Cyrkulacjach* wzięło udział kilkudziesięciu uczestników z Polski, a także z zagranicy. Projekt został zrealizowany dzięki środkom uzyskanym z opłat uczestników, pracy organizatorów oraz przy pomocy partnerów instytucjonalnych, takich jak, między innymi: Instytut Grotowskiego, Akademia Ruchu, Fotokolektyw, Dolnośląskie Centrum Informacji Kulturalnej (OKiS), Stowarzyszenie Teatru Dada von Bzdülów, Infopunkt Nadodrze.

CYRKULACJE pÓŁBRÓT

Jako kontynuacja idei Cyrkulacji przewidziane są także spotkania z cyklu *Cyrkulacje pÓŁBRÓT*. Pierwsze spotkanie odbyło się na początku stycznia 2011. W ramach *pÓŁBRÓTU* miały miejsce trzydniowe warsztaty tanecznej improwizacji i techniki tańca współczesnego (Igor Podsiadły, Iwona Olszowska). Zrealizowany i planowany program festiwalu obejmuje zarówno warsztaty, jak i imprezy towarzyszące, tj. multimedialny pokaz fotografii, jam taneczny i prezentacje spektakli.

Organizatorkami festiwalu są: Emilia Militowska, Barbara Gwóźdz, Dorota Radwańska, Marta Pulter, Agnieszka Rybak, Dorota Kamecka, Magdalena Koza, Agnieszka Feier, Agnieszka Kocińska.

Strona internetowa:

<http://www.cyrkulacje.com>

Centrum Sztuki IMPART /cykl Wibracje Taneczne, Mandala Performance Festival

Centrum Sztuki IMPART to wrocławska instytucja kulturalna, powstała w 1990 roku w wyniku połączenia Wojewódzkiego Domu Kultury i Przedsiębiorstwa Imprez Artystycznych IMPART (działającego od 1970 roku w wyniku połączenia Estrady Dolnośląskiej i Wrocławskiego Przedsiębiorstwa Imprez Artystycznych „Hala Ludowa”). Dyrektorem naczelnym i artystycznym Centrum Sztuki IMPART jest Anna Wołek. Centrum Sztuki Impart jest pierwszą instytucją we Wrocławiu, która w swoim repertuarze ma wielopoziomowy, cykliczny program promujący sztukę tańca.

Dzięki współpracy Pani Dyrektor Anny Wołek z Adamem Kamińskim (*Mandala Performance Festival, Wibracje Taneczne*, cykliczne warsztaty Nowe Przestrzenie Ruchu, program Instytutu Muzyki i Tańca *Mysł w ruchu*) w stosunkowo krótkim czasie IMPART zyskał miano placówki promującej taniec, wspierającej młodych choreografów, pokazującej zjawiska z pogranicza sztuki tańca współczesnego i *performance art*.

Aktualnie Centrum Sztuki IMPART przygotowuje nowy festiwal IF Festival, który będzie miał premierową odsłonę we wrześniu. IF Festival ma być multidyscyplinarnym wydarzeniem artystycznym, którego celem jest promocja grup tanecznych, teatralnych, muzyków i plastyków.

Strona internetowa:

<http://impart.art.pl/>

Mandala Performance Festival

Od I edycji festiwalu Mandala (2005) funkcję jego kuratora pełni Adam Kamiński. Celem projektu jest wielowątkowa prezentacja sztuki tańca współczesnego i performance'u. Ruch, taniec, cielesność są najważniejszymi elementami przedstawień Mandali. W założeniach programu dominuje zainteresowanie procesami artystycznymi i ich związkiem ze współczesnością. Artyści zaproszeni do udziału w Mandali zastanawiają się nad przyszłością tańca i performance w relacji z innymi dziedzinami sztuki, a także z szybkimi procesami zmian we współczesnym świecie. Różnorodność prezentacji twórców jest kluczowym elementem programu. Festiwal ma więc na celu przegląd aktualnych metod pracy i tendencji rozwoju sztuki. Dlatego Mandala, podobnie jak Wibracje, również posiada aspekt edukacyjny, zapoznając widzów z różnorodnością współczesnych estetyk i zachęcając do badań nowych horyzontów sztuki. Jednym z podstawowych zadań projektu jest stworzenie innowacyjnych form edukacyjnych i platformy wymiany doświadczeń.

W ciągu 6 lat w festiwalu uczestniczyło około 90 artystów z 15 krajów m.in.: z Polski, USA, Niemiec, Białorusi, Holandii, Portugalii, Szwajcarii, Belgii, Norwegi, Szwecji, Japonii, Słowenii, Francji, Wielkiej Brytanii, Kanady.

Od 2010 roku głównym organizatorem festiwalu jest Centrum Sztuki IMPART.

Strona internetowa:

<http://mandalaperformance.blogspot.com/>

Wibracje Taneczne

Opiekę kuratorską nad projektem *Wibracje Taneczne* objął Adam Kamiński – arteterapeuta, instruktor teatralny, animator kultury i koordynator licznych projektów z zakresu sztuki performance i tańca współczesnego, kurator Mandala Performance Festival oraz członek Jury Polskiej Platformy Tańca w 2008 roku. Istotnym zamierzeniem *Wibracji* było wykreowanie wydarzenia artystycznego na trwałe wpisującego się w obręb kulturalnej mapy Polski. Główną ideą cyklu *Wibracje Taneczne* jest prezentacja najciekawszych nurtów sztuki tańca współczesnego i stworzenie możliwości spotkania różnych form ruchu.

Cykliczny przegląd pełni zatem rolę edukacyjno-popularyzatorską, prezentując interdyscyplinarne poszukiwania obecne we współczesnej choreografii (głównie, lecz nie tylko, polskiej). Program pokazów jest ułożony w taki sposób, aby zaprezentować możliwie najszersze spektrum poszukiwań w obrębie tańca współczesnego i form jego uprawiania.

W latach 2009 i 2010 w ramach *Wibracji* zaprezentowano min: *We are oh so lucky* Harakiri Farmers, *Yugoboy* Sławka Bendrata i Dominika Krawieckiego, *Caffe Latte* Teatru Dada Von Bzdülów, choreografię Marysi Stokłosy *Prawa półkula* w wykonaniu Aleksandry Borys, Haliny Chmielarz, Joanny Leśnierowskiej i Weroniki Pelczyńskiej; prace solowe Ireny Lipińskiej (*Hydrohypno*) i Izabeli Chlewińskiej (*Ofelia is not dead*), Teatr Tańca Vogue. W czerwcu 2010 w ramach *Wibracji* 2010 izraelski artysta Arkadi Zaides pokazał spektakl *Quiet*.

W roku 2011 w ramach *Wibracji* pokazane zostaną spektakle i performance z udziałem kilkudziesięciu artystów (m.in. Polski Teatr Tańca z Poznania, wieczór Solo Projekt ze Starego Browaru w Poznaniu). Program planuje kontynuację refleksji na obszarze poszukiwań nowych tendencji w sztuce tańca i wielości artystycznych kontekstów.

Strona internetowa:

<http://wibracjetaneczne.blogspot.com/>

Międzynarodowy Festiwal Pantomimy i Tańca „Kinema” jest kontynuacją projektu z 2007 roku, kiedy to odbyła się pierwsza edycja festiwalu KINEMA WROCŁAW - Festiwal Wizji i Ruchu.

Festiwal ten łączy sztukę pantomimy z filmem oraz teatrem tańca.

Podczas wydarzenia prezentowane były spektakle Teatru Kino Variatino, Dada Von Bzdülów, Teatru Tańca Arka, Teatru Inzhest.

Pomysłodawcą i głównym organizatorem imprezy jest Józef Markocki

4. Stan infrastruktury tańca we Wrocławiu: dostęp do obiektów, miejsca prezentacji, sale

We Wrocławiu działają dwa teatry dramatyczne: Teatr Polski, dysponujący trzema scenami, Teatr Współczesny, a także Teatr Muzyczny Capitol (aktualnie scena główna w remoncie, zespół gra tymczasowo w Centrum Sztuki IMPART, działa tylko mała scena) i Opera Wrocławska. Ważną placówką kulturalną z urozmaiconą ofertą programową jest Centrum Sztuki IMPART. Sporadycznie spektakle taneczne można obejrzeć w Centrum Kultury Zachód. Wielkość aglomeracji wrocławskiej i liczba ludności nie przekłada się jednak na dostępność infrastruktury kulturalnej dla prób tancerzy i choreografów oraz występów tanecznych. Jej ograniczoność znacznie odbiega od standardów obserwowanych na świecie. Wrocław nie posiada ani jednej instytucji, czy budynku służącego w całości tworzeniu i prezentacji tańca. Jednym z miejsc kojarzącym się z tańcem jest Teatr Muzyczny Capitol – taniec jest tu jednak łączony z muzyką i śpiewem.

Najlepszą infrastrukturą dla tańca dysponuje Centrum Inicjatyw Artystycznych.

Poza prezentacjami własnych spektakli Niezależnej Manufaktury Tanecznej rzadko goszczą tam inne spektakle taneczne. Stowarzyszenie NMT mimo składania aplikacji w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Wydziale Kultury Urzędu Miejskiego Wrocławia nie otrzymało żadnego wsparcia finansowego.

Placówka dysponuje 2 salami: białą (115m²), lustrzaną, w której realizowane są zajęcia taneczne, plastyczne, warsztaty, imprezy i wystawy, oraz teatralną (145m²), w której realizowane są spektakle, projekty choreograficzne, teatralne, wokalne, koncerty.

Na terenie Centrum działa też gabinet fizjoterapii i osteopatii.

Tancerze nie należący do żadnego instytucjonalnego zespołu nie mają profesjonalnych warunków do regularnych prób i występów we Wrocławiu.

Na scenach teatrów dramatycznych obecność tańca jest sporadyczna i marginalna. Nie powstają w nich nowe produkcje taneczne, a wynajem scen jest bardzo kosztowny. Spektakle taneczne i performatywne prezentowane są najczęściej (statystycznie co dwa miesiące) w Centrum Sztuki IMPART, gdzie powstał cykl o nazwie *Wibracje Taneczne*. Projekty taneczne w tym obiekcie stanowią znaczącą część programu. Jeżeli pojawia się możliwość prezentacji tanecznych w innych miejscach, wynajem (bądź barter) jest kosztowny dla organizatorów, często pochłaniając znaczną część budżetu imprezy. Dodatkowym problemem jest przystosowanie sal do pokazów (brak podłóg baletowych). Artyści zmuszeni są do wynajmowania przestrzeni w szkołach, halach sportowych, czy prywatnych szkołach tańca. Niewielkie projekty realizowane są w galeriach sztuki lub w klubach muzycznych.

Podsumowując, nasuwa się wniosek, że we Wrocławiu dostęp do odpowiednich sal na próby i scen dla regularnych warsztatów i prezentacji tanecznych jest słaby i niewystarczający.

5. Analiza dynamiki zmian i sugestie dotyczące możliwości rozwoju regionalnego

W wielu kręgach taniec postrzegany jest jako sztuka wiodąca, sprzyjająca rozwojowi innych dziedzin artystycznej aktywności. Stał się sztuką najbardziej współczesną – oddziałuje niezależnie od granic geograficznych, czy administracyjnych. Tworzenie w różnych warunkach, indywidualne zainteresowanie tematyką, estetyką, podejściem do procesu twórczego, odgrywają ważną rolę w pracy artystów. Odnosi się to zarówno do istniejących zespołów teatru tańca, jak i do niezależnej sceny funkcjonującej we Wrocławiu. Ale dla tej różnorodności form coraz częściej niestety brakuje przestrzeni. Dotacje na pracę artystyczną są ograniczone – również i dlatego, że liczba starających się o nie jest duża. Brak finansowania powoduje często upadek ważnych inicjatyw twórczych związanych z tańcem. Dokonania młodych artystów budzą małe zainteresowanie. Często ich przedstawienia prezentowane są tylko raz, lub dwa razy. Przyczyną nie jest zła jakość spektakli, lecz brak miejsca do ich pokazywania. Taniec znika z pola widzenia mediów. Dziennikarze prasy lokalnej bardzo sporadycznie piszą recenzje ze spektakli tanecznych.

Nieuniknione dla rozwoju we Wrocławiu tej dziedziny sztuki jest zwiększenie jej społecznego zasięgu, stworzenie powiązań Wrocławia z ważnymi ośrodkami tańca w kraju, np. poprzez wypracowanie wspólnej linii programowej, wzajemną informację o terminach pokazów spektakli, festiwali, warsztatów. Istotną kwestią jest zaangażowanie w rozwój tańca jako odrębnej sztuki instytucji samorządowych, co może stanowić element skutecznej promocji Wrocławia i regionu.

Przy niewystarczającej ilości środków w budżecie miasta nieodzowne jest wspieranie inicjatyw makroregionalnych we współpracy z innymi krajami min: w celu pozyskiwania funduszy europejskich. Bez skutecznego lobbowania na rzecz wyżej wymienionych czynników rozwój tańca we Wrocławiu nie będzie możliwy.

Wzrost zainteresowania różnymi formami tańca we Wrocławiu przekłada się na wzrost liczby prywatnych szkół tańca. Tylko kilka z nich odpłatnie udostępnia swoje sale na działalność artystyczną (wynajem na organizację niektórych festiwali, lub niezależnych projektów). Centrum Inicjatyw Artystycznych wyróżnia się otwartością i stwarza możliwości współpracy z różnymi artystami, kuratorami (pokazy małych spektakli, koncerty, wykłady).

Wrocław od kilku lat otrzymuje z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego bardzo niewielki procent dofinansowania na działalność związaną z promowaniem tańca współczesnego, natomiast dostęp do sceny tańca jest bardzo ograniczony.

Taneczne możliwości pojawiły się natomiast przy Teatrze Muzycznym Capitol, gdzie pod kierunkiem Jacka Gębury została powołana Scena Tańca Capitol. Spektakle tworzone z inicjatywy Jacka Gębury od około roku są pozycjami repertuarowymi Teatru.

Kluczową potrzebą jest stworzenie koalicji różnych środowisk tanecznych, ludzi kultury, ale także przedstawicieli reprezentujących lokalne władze, dziennikarzy, krytyków oraz pasjonatów tańca. Ważne jest znalezienie odpowiedniego miejsca, które byłoby dostępne dla artystów w celu tworzenia (np. adaptacja starych kin itp.) oraz jako partnera do realizacji takich projektów. Rozsądne wydaje się stworzenie we Wrocławiu przestrzeni, która byłaby pewnego rodzaju „inkubatorem” kultury (scena, sala prób), w której możliwości twórcze otrzymałyby zarówno istniejące zespoły, jak i niezależni tancerze wrocławscy. Dla skutecznego działania ludzi tańca ważne jest zapoznanie się z możliwościami prawnymi i finansowymi, w celu usprawnienia inicjatyw na rzecz rozpowszechniania, promowania i tworzenia tańca (np. programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, fundusze europejskie, partnerstwa publiczno- prywatne, włączenie się w prace Otwartego Forum Środowisk Sztuki Tańca).

W najbliższym czasie należy skupić się na rozwiązaniach tymczasowych, czyli festiwalach i projektach tanecznych, realizowanych w różnych obiektach: jednym z nich jest Wrocławski Festiwal Ruchu „Cyrkulacje”, częściowo dofinansowany przez władze miasta. Istotną sprawą jest także nawiązanie konstruktywnego dialogu z dyrektorami i właścicielami wrocławskich instytucji kultury w celu większego otwarcia dla tańca. Skoordynowane, długookresowe i wielopłaszczyznowe działania środowiska tanecznego, władz i partnerów mogą spowodować poprawę stanu infrastruktury i dostępności dla tańca we Wrocławiu. Konieczne jest promowanie i wspieranie cennych projektów twórczych, takich jak: *Wibracje Taneczne* w Imparacie, programy w Centrum Inicjatyw Artystycznych, Scena Tańca Capitol.